

עבודת סבלות לכרית עצים. גברי ההרים התרגלו במשך הדורות למצב זה של עבודת הנשים.
פקיד בריטי באזור הסביר לי: „אנחנו מתנגדים לעבודת נשים אולם התנאים החברתיים מכריחים אותנו להעסיק נשים בעבודות צבוריות. נוסף לזאת שכר הנשים נמוך יותר, והגברים ממאנים לעבוד.“

גן עדן לגברים

בוקר אחד השכמתי ונסעתי עם האורטובוס הראשון דרך כמה כפרים. בתי הקפה הקטנים, זאת אומרת, חנות פתוחה וכמה ספסלים נמוכים לפניה, כבר היו מלאים גברים הגומעים קפה תורכי, ועל הכביש נשים נושאות חבילות אוכל הולכות לעבודה. לעתים קרובות מושבת האשה אחריה עז הקשורה בחבל. כשא"תה עובר בכבישים אתה רואה את הנשים עובדות בפטישים ונושאות סלים כשהעז קשורה לעץ הקרוב. אותה שעה יושבים הגברים, שותים קפה תורכי, וחולמים בהקיצו. הדבר שהדהימני ביותר הוא שבכל כפר שבו עברתי ראיתי את הכומר בעל הכפה השחורה, הטפורית לכנסיה היוונית-האורתודוקסית, יושב גם הוא בין יושבי הקפה.

בניקוסיה אמרו לי שהרי קפריסין הם גן עדן, גן עדן? — לגברים.

טבע עשיר ואדם עני

נעצרנו בקפופטריה, כפר השוכן ליד גלחיה המתפלג ועובר לאורך הכפר ולרחבו. ההרים מסביב מכוסים כרמים ועצי פרי לרוב. כאן תמצא גפן, תפוח, אגס, אפרסק וירקות מכל המינים. אבל הכפר עני מאד. כי בניקוסיה אוכלים תפוחים מתוצרת אוסטרליה ויין קפריסין (זה המפורסם!) איכותו כיום ירודה.

שוב אותו פומון: האנגלים אינם מעוניינים בפתוח. הגפן של קפריסין מתאימה לתעשיית יין משובח, אולם הקפריסאים אינם יודעים לעשותו. בייחוד אינם יודעים את סוד ההחסנה והשמירה על היין, ומשום כך אין היין מתאים לאכספורט. בגלל זה תוכל לראות בקפופטריה נשים עסוקות אחרי עבודתן בשדה או בכביש במלאכת יד הנמכרת במחיר אפסי לסחורי העיר.

בירה יקרה

בטרודוס, המקום הגבוה ביותר בהרים, נמצאים בתי הממשלה, מעון קיץ קיבוצי לפקיד הממשלה והמנגנון האדמיניסטרטיבי. מובן שהעברת האדמיניסטרציה למקום מרוחק כזה עולה הרבה, ומובן גם כן שהכל נעשה על

הצעיר של קפריסין דרש ותבע בתי כפר מודרניים ואפילו אוניברסיטה לילדי המקום, אולם הבריטים אינם מעוניינים בכך (שוב!) ומשום כך אינם קיימים.

אמר הפועל

ישבתי עם פועל מכרות, והוא ספר לי על בעיותיו. „העבודה במכרות קשה והאבק וחוסר התנועה המתאימה גורמים למחלות רבות. אבל מקור הרע האמיתי אינו בחוץ אלא בפנים. הפועל לים מחולקים לשני מחנות: אלה הקוראים לעצמם קומוניסטים, הרוצים בפיתוח הארץ ואחוז עם יוון ואלה הנקראים המפלגה הלאומית, הרוצה אחוז עם יוון ופתוח הארץ. שניהם רוצים אותו דבר, אולם קוראים לדבר האחד בשמות שונים. והנהנה מזה הוא הבריטי. סיסמתו: הפרד ומשול.“

בזמן האחרון נוסדה מפלגה שלישית המעוניינת בפתוח הארץ תוך שתוף פעולה עם הבריטים — אך תלומם הרחוק הוא אחד עם יוון. „בקצור, אנחנו חולמים“, והוא מצביע על הר אולימפוס הקרוב שכפתו מכוסה ענן כבד: „לנו תבוא הישועה רק כשהאולימפוס יהפך להר געש ויהפוך את האי על פניו.“

הבתים היפים, שאינם אלא קיסנות לימי הקיץ וסגורים בחורף, ובעלי בתי החמר וקש של הכפרים.

התושבים יוונים בעלי מזג נעים, מקבלים את פניך באדיבות רבה. איש מהם אינו דובר אנגלית חוץ ממורה הכפר, שגמר בית-הספר בניקוסיה. מצאתיו ליד בית-הספר כשסביבו ילדי הכפר יושבים על אבנים, על הגוונטרא והוא קורא להם אגדה. ילדי הרים אלה הזכירו לי את ילדי צפת ומטולה שלנו. לחיים אדומות ושער בהיר, פרוצים ובריאים.

אך קרא וכתוב אינם יודעים. המורה סיפר לי על הבעיות החינוכיות של קפריסין. ישנם אמנם בתי-ספר עממיים בכל כפר, אבל תקציב בית-הספר כה נמוך שאינו מספיק אלא למורה אחד — לכן לומדים ילדי כל הגילים בצותא ורק שעה או שעתים אפשר להקדיש ללמודים רציניים. ולשם מה להם בעצם ללמוד? הוא מוסיף. הילדים צריכים לעבוד בשדה ורבים גם הולכים למכרות.

בעיר המצב אינו טוב בהרבה אם כי שם יש בתי-ספר מפותחים יותר. אולם אלה הם רק לבני העשירים, היכולים אחר-כך לנסוע להשתלמות לאנגליה, ולקיים ממשלתיים. הדור

חשבון הקפריסאים. אנשי קפריסין התייחסו מתמרדים (אצלם זה כרוני), ועי' תוני המקום כתבו מאמרי בקורת חריפים.

הדבר הגיע עד הפרלמנט הבריטי שפתח בחקירה. החליטו אי-שם במשרדי הממשלה המרכזית להעיר למושל האי שהדבר אינו לפי רוח הזמן, ובאמת לא עלו לטרודוס שנה אחת. אולם שנה אחרי זה נשתנה העלייה.

חברה טובה

בהרים תמצא בתי-מלון מפוארים, ובהם קייטנים מארצות המזרח התיכון ואנגליה. יש בתי-מלון שהדרגה הצבאית הנמוכה ביותר של מבקריהם היא אלוף. מאות אלופים וגנרלים לשעבר, הנמצאים בפנסיה ומקבלים סכום שאי-נו מספיק לרמת-חיים בינונית באנגליה. חיים בקפריסין כמלכים. גם המלך פארוק נהג לבקר בקיץ בפלאטרס, במלון פרק פורסט, „אינקוגניטו“ (ביקור לא רשמי) ורבים הסיפורים על מעשי ההוללות והסקנדלים של המלך.

חינוך

כתשעה מילין מפלאטרס, במקום הנקרא פרודרומוס, נמצא כפר. והוא מחולק לשתי שכבות סוציאליות. בעלי

דגל מוד דגל — על בית העיריה של מורפו מופגנת תקוות האי-חזרה לארץ-האם היוונית שאינה מתלהבת לרעיון... בגלל האנגלים.

